

**MONITORING THE DEVELOPMENT
OF THE INSURANCE MARKET OF UKRAINE:
AN INTEGRAL APPROACH**

**МОНІТОРИНГ РОЗВИТКУ РИНКУ СТРАХУВАННЯ УКРАЇНИ:
ІНТЕГРАЛЬНИЙ ПІДХІД**

Tetiana Melnyk¹

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-651-5-33>

Abstract. Ukraine's current stage of development is unfolding amid profound socio-economic challenges driven by the consequences of the full-scale war. Under these conditions, the insurance market assumes a pivotal role as an institutional mechanism supporting economic recovery while simultaneously acting as a key indicator of the country's socio-economic progress. Its effective functioning facilitates risk mitigation and provides financial protection for both households and business entities. *The purpose* of this study is to develop an integral approach to the comprehensive assessment of the Ukrainian insurance market by generalising and systematising its key development indicators, as well as to perform a comparative analysis with the insurance markets of the Eurozone countries. *Methodology* of the research is based on the application of a set of general scientific and specialised methods to assess the state of the insurance market. Statistical and comparative analyses were used to process empirical data for the period 2020-2024 and to compare Ukraine's indicators with those of the Eurozone countries. Normalisation, scoring, and aggregation procedures ensured a unified measurement scale and formed the basis for calculating the integral indicator and its linguistic interpretation. *Results* of the study indicate that the use of an enhanced concentration indicator and an integral market development index enabled an assessment of market saturation, the accessibility of insurance services, and the main trends in its functioning. It was determined that the primary driver of change is the transformation

¹ Ph.D. in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance,
Central Ukrainian National Technical University, Kropyvnytskyi, Ukraine

of the legislative and regulatory environment, while further research should focus on the impact of institutional, behavioural, and macroeconomic factors. *Practical implications.* The findings of this study can be utilised to enhance regulatory policy, assess the competitive environment of insurance companies, improve the transparency and accessibility of insurance services for consumers, and support market development forecasting as well as managerial decision-making. *Value/originality.* The study advances the methodological framework for the comprehensive assessment of the insurance market by developing an integral indicator, constructed through the normalisation of key structural and performance metrics (concentration, penetration and loss ratios) and their aggregation via a scoring system. Unlike existing approaches, the proposed method employs adapted evaluation ranges based on Eurozone averages and interprets results using linguistic categories of market conditions, thereby enhancing both the analytical clarity and practical applicability of the findings.

1. Вступ

Сучасний етап розвитку України характеризується суттєвими негативними трансформаціями у соціальній та економічній сферах, обумовленими наслідками повномасштабної війни на її території. За таких умов ринок страхування набуває особливої ваги як інституційний механізм підтримки процесів відновлення економіки та водночас виступає одним із ключових індикаторів соціально-економічного розвитку держави. Функціонування ринку страхування як специфічного сегменту ринку фінансових послуг відіграє важливу роль у нейтралізації ризиків і загроз, забезпечуючи належний рівень фінансового захисту як для населення, так і для суб'єктів господарювання.

Актуальність теми дослідження обумовлена об'єктивною потребою в системному оновленні та розширенні інформаційно-аналітичного забезпечення шляхом здійснення комплексного, багатоаспектного аналізу стану і тенденцій функціонування ринку страхування України, які формують науково обґрунтовану основу для визначення стратегічних орієнтирів розвитку, спрямованих на підвищення ефективності функціонування та зміцнення фінансової стійкості ринку страхування в Україні.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та розроблення методичного підходу до комплексної оцінки стану ринку страхування України шляхом побудови інтегрального показника, що враховує ключові параметри функціонування ринку, а також проведення порівняльного аналізу з ринками країн Євросони для визначення тенденцій його розвитку та рівня ефективності.

Проведення дослідження базується на використанні комплексу загальнонаукових та спеціальних методів. Статистичний аналіз застосовано для обробки фактичних даних щодо показників розвитку ринку страхування України за 2020-2024 рр., а порівняльний аналіз – для зіставлення цих показників із відповідними даними країн Євросони. Для забезпечення порівнянності даних і визначення діапазонів значень використано метод нормування, а бальна оцінка дозволила трансформувати кількісні показники у уніфіковану шкалу вимірювання. Узагальнення отриманих результатів здійснено методом агрегування, що сформувало основу для подальшого розрахунку інтегрального показника стану ринку страхування та його лінгвістичної інтерпретації.

Логіка подання матеріалу дослідження побудована за принципом послідовного переходу від загальної характеристики ринку страхування України до аналізу його ключових показників. Спочатку викладено методологічні підходи та обґрунтовано вибір показників, далі представлені розрахункові таблиці з присвоєнням балів та формуванням інтегрального показника, після чого здійснено порівняльний аналіз з ринками країн Євросони та інтерпретацію результатів у лінгвістичних категоріях стану ринку. Такий підхід забезпечує послідовність викладу та логічне обґрунтування висновків.

2. Індикатори оцінювання розвитку ринку страхування

При проведенні дослідження сучасного стану ринків страхування життя і страхування інше ніж життя України нами було виявлена проблема відкритості вітчизняних страховиків. Сьогодні закритість інформації пояснюється повномасштабною війною, проте, на нашу думку, така ситуація спостерігалася і до повномасштабної війни, тобто до 2022 року.

У процесі дослідження сучасного стану ринку страхування в Україні було виявлено проблему недостатньої відкритості масивів даних

про страхову діяльність. Нинішній рівень закритості часто пояснюється умовами повномасштабної війни. Хоча подібні тенденції спостерігалися ще до її початку, тобто до 2022 року. Регулятор ринку (Національний банк України (НБУ)) поступово зобов'язує страховиків розкривати достовірну та повну інформацію, що сприяє розширенню доступу до масивів даних і створює належні передумови для їх всебічного аналізу.

Фінансова непрозорість і закритість ринку страхування України зумовлюють низький рівень довіри потенційних клієнтів до страхових послуг. Водночас відсутність доступної та якісної публічної фінансової аналітики українського ринку страхування стримує зацікавленість потенційних інвесторів. Додатковою проблемою є неузгодженість і фрагментарність оприлюдненої фінансової звітності, розміщеної на сторінках офіційних вебсайтів страховиків, а також на сторінках сайту НБУ регулятора ринку, що призводить до виникнення суперечностей у значеннях окремих показників та ускладнює їх інтерпретацію.

Крім того, оприлюднений первинний масив фінансових показників діяльності страховиків на ринку страхування є складним для сприйняття непідготовленими користувачами та не забезпечує належного інформаційного підґрунтя для оцінювання платоспроможності страховика, якості запропонованих страхових продуктів, своєчасності виконання страховиками договірних зобов'язань, а також інших характеристик, що є визначальними для прийняття обґрунтованого рішення щодо вибору страхової компанії й страхової послугу на ринку страхування України.

Тому пропонуємо визначити основні показники розвитку ринку страхування України й провести порівняння їх із відповідними показниками діяльності на ринку страхування європейських країн, які входять в Євросоюзу. Для забезпечення коректного порівняння параметрів українського ринку страхування з аналогічними показниками ринків європейських держав доцільно застосовувати чотири ключові індикатори розвитку ринку страхування:

1. Індикатор кількості страховиків на ринку (в науковій літературі також відомий як показник концентрації) – визначається як сукупна кількість функціонуючих страхових компаній у межах національного ринку страхування [5, с. 189].

Наведена статистика [10] свідчить, що в країнах Євросони кількість страховиків, які здійснюють діяльність у сегменті ринку страхування життя, стабільно є приблизно утричі меншою порівняно з кількістю страховиків, що працюють у сегменті ринку ризикового страхування. Така структурна пропорція відображає усталені інституційні особливості розвитку європейського ринку страхування.

З метою забезпечення коректності порівняння значень індикатора кількості страховиків на ринку між різними країнами доцільним є використання показника середньої арифметичної кількості страховиків у розрахунку на одну країну Євросони. Такий підхід обґрунтовується тим, що порівняння ринку страхування України з окремою країною Євросони не дозволяє отримати репрезентативні висновки через значну міждержавну диференціацію масштабів й структури ринків страхування. Відповідно, у межах дослідження розраховано середню арифметичну кількість страховиків, які здійснюють страхування життя, а також середню арифметичну кількість страховиків, що працюють у сегменті ринку страхування, іншого ніж життя, з подальшим порівнянням із показниками України (рис. 1).

Результати порівняльного аналізу (рис. 1) демонструють, що в 2020 р. кількість страховиків зі страхування життя в Україні і середньо арифметичної кількості їх в країнах Євросони майже однакова. Водночас починаючи з 2021 р. в Україні спостерігається суттєве скорочення їх кількості, унаслідок чого цей показник знизився приблизно вдвічі. Внаслідок чого цей показник знизився приблизно до половини середнього рівня по Євросоні.

Аналогічні тенденції простежуються й у сегменті ринку страхування, іншого ніж життя. Упродовж 2020-2023 рр. кількість відповідних страховиків в Україні перевищувала середнє арифметичне значення по Євросоні, однак через інтенсивне скорочення ринку цей розрив поступово зменшувався. В 2024 році істотне зниження, кількість українських страховиків ризикового страхування призвело до збігу зі середнім арифметичним європейським рівнем.

Водночас статистичні дані країн Євросони (рис. 1) свідчать про відносну стабільність кількості страховиків впродовж досліджуваного періоду, що дає підстави стверджувати про відсутність суттєвого впливу пандемічних шоків на інституційну структуру ринків страхування цих країн.

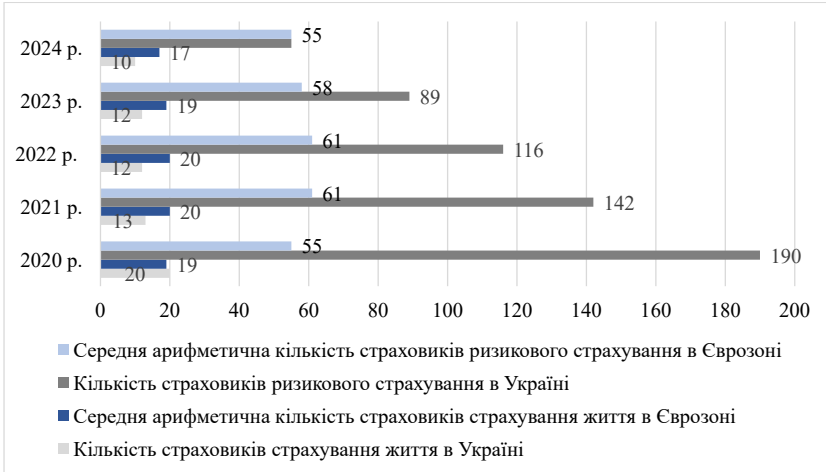

Рис. 1. Кількість страховиків на ринку страхування України і країн Єврозони

Джерело: побудовано автором з використанням [7; 10]

Скорочення кількості українських страховиків упродовж аналізованого періоду має системний характер і обумовлюється сукупністю інституційних та макроекономічних чинників. Визначальним каталізатором структурних змін стала трансформація моделі державного нагляду у 2020 році, пов'язана з передачею функцій регулювання страхової діяльності до Національного банку України, що супроводжувалося імплементацією ризик-орієнтованого підходу до нагляду та посиленням вимог до ліцензування. Внаслідок цього було анульовано ліцензії страховиків, які фактично не здійснювали страхову діяльність та не мали чинних страхових зобов'язань.

Подальша редукція кількості учасників ринку страхування України у 2022-2024 роках була детермінована реалізацією регуляторних рішень в умовах воєнного стану, зокрема припиненням дії ліцензій страховиків, кінцеві бенефіціари яких пов'язані з державою-агресором, а також страховиків, діяльність яких була унеможливлена внаслідок тимчасової окупації окремих територій.

З огляду на структурний дисбаланс ринку та тривалу макрофінансову нестабільність в Україні, у середньостроковій перспективі очікується збереження тенденції до зменшення кількості страховиків у сегменті страхування іншого, ніж страхування життя. Така динаміка пояснюється процесами ринкової консолідації, підвищенням бар'єрів входу та виходу із ринку економічно неефективних або недостатньо капіталізованих страховиків. Вагомим чинником зазначених процесів виступає подальша адаптація законодавства з міжнародними стандартами, що зумовлює припинення ліцензій через невідповідність оновленим нормативам.

Аналогічні тенденції простежуються і в сегменті ринку страхування життя. Зменшення кількості страховиків упродовж 2020-2021 рр. було наслідком інституційної реформи нагляду та перегляду підходів до оцінки фактичної присутності компаній на ринку. У подальшому динаміка кількісних параметрів цього сегмента визначатиметься як впливом макроекономічних ризиків, так і нормативними новаціями, пов'язаними з введенням у 2024 році нової класифікації класів страхування життя та підвищенням вимог до платоспроможності й капіталізації страховиків. Це відбулося в результаті прийняття в 2021 році нового Закону України «Про страхування» який набув чинності 1 січня 2024 року та який запроваджує адаптацію ринку страхування України до європейських вимог [8].

На відміну від інституційно стабільного ринку страхування країн Єврозони, страховий ринок України у досліджуваній період характеризувався інтенсивною трансформацією, що проявлялася у значному скороченні кількості страховиків як у сегменті страхування життя, так і у сегменті ризикового страхування, що ймовірно зумовлено поєднаним впливом законодавчих змін, макроекономічних дисбалансів та зовнішніх шоків.

Як вже зазначалося, індикатор кількості страховиків на ринку показує сукупну кількість функціонуючих страховиків у межах національного ринку страхування [5, с. 189]. Проте, з метою забезпечення коректного порівняння зазначеного індикатора між різними за розвитком країнами доцільним є використання відносного показника, який нівелює вплив масштабів економіки та демографічних параметрів. У цьому контексті пропонується визначати індикатор концентрації

ринку як відношення кількості страховиків, що функціонують на внутрішньому ринку страхування, до чисельності населення відповідної країни.

Необхідність застосування такого підходу зумовлена тим, що використання абсолютної кількості страхових компаній як індикатора концентрації обмежує можливості коректного порівняння між країнами з різними розмірами ринку страхування, рівнем економічного розвитку та демографічною базою. Зокрема, країни з більшою чисельністю населення та масштабнішою економікою об'єктивно мають більший потенціал для функціонування більшої кількості страховиків, що не завжди відображає реальний рівень конкурентоспроможності чи концентрації ринку.

Запропонована формула розрахунку індикатору концентрації ринку дозволяє:

- стандартизувати показник кількості страховиків шляхом урахування демографічного чинника;
- підвищити аналітичну коректність міждержавних та міжчасових порівнянь;
- більш точно оцінити рівень насиченості ринку страхування інституційними учасниками;
- опосередковано характеризувати рівень доступності страхових послуг для населення країни.

Отже, використання коефіцієнта концентрації ринку, розрахованого як кількість страховиків у розрахунку на одного жителя або на визначену кількість населення, наприклад 1 млн. осіб чи 100 тис. осіб, створює методологічно обґрунтовану основу для порівняльного аналізу структури страхових ринків країн з різними економічними та демографічними характеристиками та підвищує достовірність отриманих висновків.

Для зручності розрахунків застосуємо обчислення кількості страховиків у розрахунку на 1 млн. осіб (табл. 1).

Розрахунки в табл. 1 відображають результати обчислення індикатора концентрації ринку страхування для України та країн Єврозони у 2020-2024 роках, що дає змогу оцінити співвідношення кількості страховиків до чисельності населення та простежити структурні зміни рівня насиченості ринку.

Розрахунок індикатора концентрації ринку страхування

Рік	Кількість страховиків на ринку страхування		Кількість населення, млн. ос.	Показник концентрації	
	життя	інше ніж життя		життя	інше ніж життя
в Україні					
2020	19	190	41,59	0,5	4,6
2021	13	142	41,16	0,3	3,4
2022	12	116	41,17	0,3	2,8
2023	12	89	31,15	0,4	2,9
2024	10	55	відсутні дані		
в країнах Євросони					
2020	368	1051	347	1,1	3,0
2021	387	1167	347	1,1	3,4
2022	383	1168	348	1,1	3,4
2023	374	1162	348	1,1	3,3
2024	342	1087	353	0,97	3,1

Джерело: розраховано автором за даними [1; 2, с. 3; 7; 9; 10]

Аналіз даних свідчить, що в Україні спостерігається стійка тенденція до скорочення кількості страховиків на 1 млн. населення як у сегменті страхування життя, так і у сегменті страхування іншого, ніж життя, що супроводжується відповідним зниженням показника концентрації. Найбільш помітне зменшення відбулося у сегменті страхування іншого, ніж життя з 4,6 у 2020 році до 2,9 у 2023 році, що відображає процеси ринкової консолідації та скорочення пропозиції страхових послуг. У 2024 році розрахунок індикатора для України є неповним через відсутність актуальних демографічних даних.

Водночас для країн Євросони характерна відносна стабільність досліджуваного показника. Незважаючи на незначні коливання кількості страховиків, індикатор концентрації у сегменті страхування життя утримується на рівні близько 1,0-1,1, а у сегменті страхування іншого, ніж життя – близько 3,0-3,4, що свідчить про більш стабільну структуру ринку та вищий рівень його інституційної зрілості порівняно з українським.

Оновлені розрахунки індикатора концентрації ринку (табл. 1) дозволили виявити, що ключовим фактором трансформації структури ринку страхування України є зміни у законодавчому та регуляторному середовищі, які мали більший вплив, ніж пандемія COVID-19. При цьому концентрація ринку страхування життя залишалася відносно стабільною та практично не зазнала впливу повномасштабної війни, тоді як на сегмент страхування іншого, ніж життя, воєнні обставини справили помірний, але відчутний ефект упродовж 2022-2023 років.

Загалом отримані результати підтверджують наявність різних траєкторій розвитку страхових ринків: для України характерна фаза структурної трансформації та скорочення кількості учасників, тоді як у країнах Єврозони домінує відносна стабільність і збалансованість ринкової структури.

Отже, використання індикатора концентрації ринку страхування, розрахованого як кількість страховиків у розрахунку на 1 млн населення, забезпечує підвищення коректності міждержавних порівнянь, оскільки дозволяє нівелювати вплив відмінностей у масштабах економіки та демографічних параметрах. Застосування запропонованого показника створює більш об'єктивну основу для оцінювання рівня насиченості ринку страховими компаніями та глибини його інституційного розвитку.

2. Індикатор проникнення страхування – характеризує співвідношення сукупного обсягу зібраних страхових премій до величини Валовий внутрішнього продукту (ВВП) відповідної країни, що дозволяє оцінити ступінь інтеграції страхових послуг у національну економіку [3, с. 75-76].

Для оцінки рівня розвитку страхового ринку використано показник проникнення страхування. Аналіз обсягів страхових премій на ринку України та ринках країн Єврозони (табл. 2) дозволяє виявити низку тенденцій, що характеризують динаміку страхового сектору та його співвідношення з ВВП.

На ринку України в період 2020-2024 рр. спостерігалось поступове збільшення обсягів страхових премій за сегментом страхування життя з 5,01 млрд грн у 2020 р. до 5,72 млрд грн у 2024 р., із незначним зниженням у 2022 р. (4,81 млрд грн). Премії за страхування інше ніж життя демонструють подібну динаміку з коливанням від 40,16 млрд грн у

Section «Economic sciences»

2020 р. до 47,53 млрд грн у 2024 р., із тимчасовим спадом у 2022 р. (34,85 млрд грн). Водночас коефіцієнт проникнення страхування в Україні залишається низьким та має тенденцію до зниження: для страхування життя він зменшився з 0,0012 у 2020 р. до 0,0007 у 2024 р., для страхування інше ніж життя – з 0,0095 до 0,0062 відповідно. Це свідчить про те, що, незважаючи на зростання обсягів премій, швидкість росту ВВП випереджає динаміку страхового ринку, що обмежує його частку у національній економіці.

Таблиця 2

Розрахунок індикатора проникнення страхування

Рік	Обсяг страхових премій на ринку страхування		Валовий внутрішній продукт	Індикатор проникнення страхування	
	життя	інше ніж життя		життя	інше ніж життя
в Україні, млрд грн					
2020	5,01	40,16	4222,03	0,0012	0,0095
2021	5,88	43,83	5450,35	0,0011	0,0080
2022	4,81	34,85	5239,11	0,0009	0,0067
2023	5,16	41,85	6627,96	0,0008	0,0063
2024	5,72	47,53	7662,38	0,0007	0,0062
в країнах Євросони, млрд євро					
2020	277,5	378,42	11615,8	0,0239	0,0326
2021	299,1	399,93	12612,7	0,0237	0,0317
2022	268,3	427,39	13757,9	0,0195	0,0311
2023	259,05	449,02	14663,8	0,0177	0,0306
2024	293,22	479,82	15231,4	0,0193	0,0315

Джерело: розраховано автором з використанням [4; 7; 9; 11]

Для порівняння, на ринках країн Євросони обсяги страхових премій значно більші як за сегментом страхування життя, так і страхування інше ніж життя. Премії зі страхування життя зросли з 277,5 млрд євро у 2020 р. до 293,22 млрд євро у 2024 р., тоді як премії зі страхування іншого ніж життя збільшилися з 378,42 млрд євро до 479,82 млрд євро за той же період. Коефіцієнт проникнення страхування в Євросоні для страхування життя знизився з 0,0239 у 2020 р. до 0,0193 у 2024 р., а для

страхування іншого ніж життя – з 0,0326 до 0,0315 відповідно. Індикатор проникнення страхування в Євросоні суттєво перевищує значення українського (табл. 2). Незважаючи на незначне зниження значення індикатора, рівень проникнення страхування у Євросоні демонструє стабільно високі значення, що свідчить про більш глибоку інтеграцію страхових послуг у економіку цих країн.

Отже, порівняльний аналіз показує, що український страховий ринок характеризується низьким рівнем проникнення страхування, обмеженим впливом на ВВП та відстає від європейського, що підкреслює необхідність розвитку українських страхових продуктів, підвищення фінансової грамотності населення та стимулювання страхового попиту. Занизький рівень індикатора проникнення в Україні свідчить про великий нереалізований потенціал українського ринку страхування життя та не залучення населення до довгострокового накопичувального страхування.

Отримані розрахунки (табл. 2) свідчать, що впродовж досліджуваного періоду в країнах Євросоні індикатор проникнення довгострокового страхування життя систематично поступається коефіцієнту проникнення ризикових видів страхування. Це означає, що частка страхових премій за договорами страхування, іншими ніж страхування життя, у структурі ВВП є вищою, що вказує на відносно більший макроекономічний ефект цього сегмента.

Переважання ризикового страхування за рівнем проникнення може бути пояснене його більшою чутливістю до поточної економічної активності, ширшою базою страхувальників (як домогосподарств, так і суб'єктів господарювання), а також значною роллю обов'язкових видів страхування, які формують стабільний попит. Водночас довгострокове страхування життя, незважаючи на важливу інвестиційну функцію та здатність акумулювати довгострокові ресурси, розвивається повільніше, оскільки залежить від рівня доходів населення, фінансової культури та довіри до фінансових інститутів.

Аналогічна структурна закономірність простежується і на страховому ринку України, де індикатор проникнення ризикового страхування (табл. 2) також перевищує відповідний показник для страхування життя. Це свідчить про домінування короткострокових та середньострокових страхових продуктів у формуванні страхового попиту та

підтверджує, що роль страхування життя як інструменту довгострокового інвестування та заощадження поки що залишається обмеженою.

Отже, встановлена тенденція відображає спільну для України та країн Єврозони особливість структури ринків страхування, однак різниця полягає у масштабах: у Єврозоні обидва сегменти мають суттєво вищий рівень проникнення, що забезпечує більш вагомий внесок страхового сектору у фінансову глибину економіки.

3. Індикатор збитковості ринку страхування (іноді позначається як показник рівня виплат) – визначається як відношення сукупного обсягу страхових премій до обсягу здійснених страхових виплат, що дає змогу оцінити фінансову ефективність та стабільність діяльності страхових компаній [5, с. 201-202].

Аналіз динаміки індикаторів збитковості страхування життя та ризикового страхування впродовж 2020-2024 років свідчить про наявність різноспрямованих тенденцій на ринку України порівняно з ринками країн Єврозони (рис. 2). Насамперед, індикатор збитковості страхування життя в Україні демонструє поступову тенденцію до зростання: з 0,13 у 2020 році до максимального значення 0,25 у 2023 році, після чого у 2024 році спостерігається незначне зниження до 0,22. Така динаміка свідчить про розширення обсягів страхових виплат а також про зміну в структурі страхового портфеля внаслідок запровадження нових класів страхування, що супроводжується підвищенням ризиковості відповідних операцій.

Повномасштабна війна зумовила зростання кількості страхових випадків, що потенційно сприяло підвищенню індикатора збитковості страхування життя. Водночас загальний рівень збитковості сегменту ринку частково стримується наявністю у договорах страхування застережень щодо виключення відповідальності за воєнними ризиками, що обмежує обсяг страхових виплат за відповідними подіями. Хоча деякі страховиків виконують свої зобов'язання перед застрахованими особами не зважаючи на першопричини виникнення страхових випадків.

Разом із цим, інфляційні процеси та девальвація української гривні призвело до знецінення страхових накопичень, що обумовило необхідність проведення індексації страхових виплат. Це, своєю чергою, підвищує фінансове навантаження на страховиків, зокрема на сформовані ними страхові резерви.

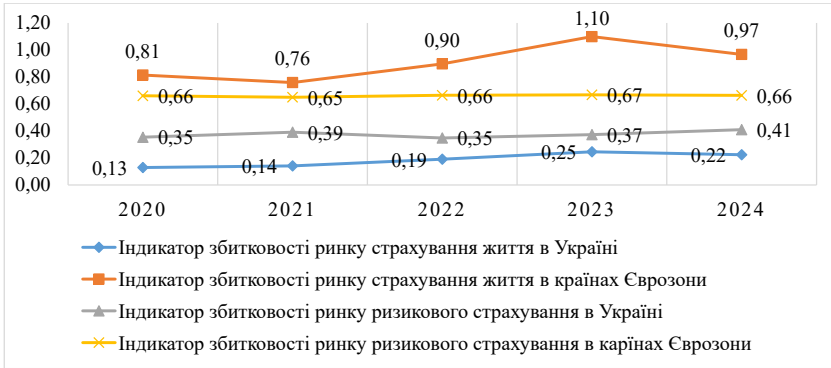

Рис. 2. Індикатор збитковості ринків страхування України і країн Євросони

Джерело: побудовано автором з використанням [7; 11]

Крім того, посилення НБУ вимог до платоспроможності страховиків і якості їх активів, визначених нормативними актами регулятора ринку, зобов'язало страхові компанії підтримувати достатній обсяг технічних резервів. Хоча зазначені вимоги можуть обмежувати обсяг вільного капіталу страховиків, вони водночас сприяють підвищенню їх фінансової стійкості та мінімізації ризику виникнення дефіциту ліквідності у разі здійснення масових страхових виплат.

Водночас у країнах Євросони індикатор збитковості страхування життя має значно вищий рівень впродовж усього досліджуваного періоду та характеризується більшою волатильністю. Зокрема, після зниження з 0,81 у 2020 році до 0,76 у 2021 році спостерігається суттєве зростання до 1,10 у 2023 році з подальшим зменшенням до 0,97 у 2024 році (рис. 2). Це вказує на більш зрілий, але водночас більш чутливий до макроекономічних факторів ринок страхування життя.

У лютому 2022 року повномасштабна війна в Україні зумовила різке зростання цін на природний газ та електроенергію, що, своєю чергою, призвело до формування рекордного рівня інфляції. Вказані макроекономічні дисбаланси негативно вплинули на розвиток сегмента ринків страхування життя Євросони, що проявилось у скороченні обсягів страхових премій упродовж 2022-2023 років. Водночас обсяги страхо-

вих виплат у цей період характеризувалися поступовою тенденцією до зростання, що додатково посилило навантаження на страховиків. Поряд із цим, підвищення відсоткових ставок Європейським центральним банком у 2024 році сприяло відновленню конкурентоспроможності продуктів страхування життя порівняно з альтернативними інструментами заощадження, зокрема банківськими депозитами, що створило передумови для поступової стабілізації відповідного сегмента страхового ринку.

На відміну від майнового страхування, де рівень виплат понад 100 % інтерпретується як ознака збитковості страхових операцій, у страхуванні життя підвищене значення індикатора збитковості може свідчити про фінансову стійкість страховиків і належне виконання ними довгострокових зобов'язань за договорами, сформованими протягом попередніх десятиліть.

Значення індикатора збитковості страхування життя у країнах Євросони у розмірі 1,1 в 2023 році (рис. 2) можна пояснити різними чинниками. У розвинених економіках країн Євросони, зокрема у Франції та Німеччина, ринок страхування життя характеризується високим рівнем зрілості. Значна частка договорів, укладених 10-20 років тому, одночасно досягає строку виконання зобов'язань, що формує пікові обсяги страхових виплат. Страховики здійснюють виплати, які включають як повернення страхових внесків, так і інвестиційний дохід, сформований за період дії договорів страхування. Оскільки фінансування цих виплат відбувається за рахунок активів і резервів, накопичених у попередні роки, їх обсяг може суттєво перевищувати поточні надходження страхових премій. Додатковим структурним чинником виступають демографічні зміни: процес старіння населення зумовлює швидше зростання кількості отримувачів ануїтетних виплат порівняно з припливом нових страхувальників, що об'єктивно підвищує рівень виплат у сегменті страхування життя.

Щодо ризикового страхування в Україні, показник збитковості характеризується відносною стабільністю з незначною тенденцією до зростання: з 0,35 у 2020 році до 0,41 у 2024 році, хоча у 2022 році спостерігалось тимчасове зниження до 0,35. Відповідне значення показника в 2023 році відображає не покращення ризикового профілю ринку, а радше тимчасовий ефект структурного звуження економіч-

ної та страхової активності під впливом воєнних факторів. Зниження індикатора збитковості у сегменті ризикового страхування в 2022 році зумовлене насамперед впливом повномасштабної війни в Україні, яка істотно трансформувала як попит на страхові послуги, так й інтенсивність страхових подій. Одним із ключових чинників стало суттєве скорочення економічної активності та мобільності населення, зокрема масовий виїзд працездатних осіб за кордон, що призвело до зменшення кількості укладених договорів і відповідно обсягів зібраних страхових премій.

Водночас скорочення страхового портфеля супроводжувалося пропорційним або навіть більш суттєвим зниженням страхових виплат. Це пояснюється тим, що значну частку короткострокового сегмента українського ризикового страхування формує обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів, для якого ключовим драйвером збитковості є інтенсивність використання автотранспорту. Умови воєнного часу – зменшення транспортних потоків, руйнування інфраструктури, обмеження пересування та скорочення ділової активності, об'єктивно знизили частоту страхових випадків, що й спричинило просідання індикатора збитковості.

Загалом значення індикатора збитковості ризикового страхування впродовж 2020-2024 рр. свідчить про поступове підвищення рівня страхових виплат у даному сегменті ринку страхування в Україні.

На відміну від України, у країнах Євросони показник збитковості ризикового страхування є стабільним і практично незмінним впродовж усього досліджуваного періоду, перебуваючи в межах 0,65-0,67. Така стабільність свідчить про високий рівень збалансованості страхових портфелів страховиків і ефективність системи управління ризиками.

Значення показника рівня виплат в Україні на рівні (рис. 2), що є майже удвічі нижчим порівняно з країнами Євросони, свідчить про наявність суттєвих структурних відмінностей у функціонуванні страхових ринків. Така диспропорція може пояснюватися комплексом чинників, зокрема особливостями структури страхового портфеля (вищою часткою короткострокових і низькоризикових видів страхування), нижчим рівнем страхового проникнення (табл. 2) та відмінностями у практиках врегулювання страхових випадків.

Отримані результати свідчать, що ринок страхування України характеризується нижчим рівнем збитковості порівняно з країнами Єврозони, однак демонструє тенденцію до її поступового зростання, тоді як ринок Єврозони відзначається вищими, але більш стабільними показниками, що є ознакою його зрілості та структурної збалансованості.

4. Індикатор щільності страхування – розраховується як співвідношення загального обсягу зібраних страхових премій на внутрішньому ринку до демографічної бази країни (кількості населення), що дозволяє оцінити рівень охоплення населення страховими послугами [3, с. 75-76].

Розрахунки в табл. 3 відображають динаміку індикатора щільності страхування в Україні та країнах Єврозона впродовж 2020-2024 років, що дало змогу оцінити рівень страхових витрат у розрахунку на одну особу та порівняти інтенсивність розвитку ринків у сегментах страхування життя і страхування іншого, ніж життя.

Таблиця 3

Індикатор щільності страхування

Рік	Розмір страхових премій на ринку страхування		Населення, млрд. ос.	Індикатор щільності страхування	
	життя	інше ніж життя		життя	інше ніж життя
в Україні, млрд грн					
2020	5,01	40,16	0,0416	120,46	965,62
2021	5,88	43,83	0,0412	142,86	1064,87
2022	4,61	34,85	0,0412	111,97	846,49
2023	5,16	41,85	0,0312	165,65	1343,50
2024	5,72	47,53	відсутні дані		
в країнах Єврозони, млрд євро					
2020	277,5	378,42	0,347	799,71	1090,55
2021	299,1	399,93	0,347	861,96	1152,54
2022	268,3	427,39	0,348	770,98	1228,13
2023	259,05	449,02	0,348	744,40	1290,29
2024	293,22	479,82	0,353	830,65	1359,26

Джерело: розраховано автором за даними [1; 2, с. 3; 7; 9; 11]

В Україні в 2020-2022 роках простежувалося зниження щільності страхування в обох сегментах, що корелює зі скороченням обсягів премій у 2022 році та відображає вплив макроекономічної нестабільності внаслідок війни. Водночас у 2023 році спостерігається помітне зростання показника, особливо у сегменті страхування іншого, ніж життя, що пояснюється частковим відновленням страхового попиту на тлі адаптації економіки до воєнних умов і одночасним скороченням чисельності населення, яке статистично підвищує значення індикатора. Дані за 2024 рік свідчать про подальше зростання обсягів премій, однак відсутність актуальних демографічних показників не дає змоги завершити розрахунок щільності страхування.

У країнах Євросони динаміка має більш стабільний характер (табл. 3). У сегменті страхування життя після зниження у 2022-2023 роках спостерігається відновлення у 2024 році, що відображає циклічні коливання попиту на довгострокові страхові продукти. Натомість у сегменті страхування іншого, ніж життя, індикатор щільності демонструє поступове зростання впродовж усього періоду, що свідчить про сталий приріст страхового покриття та відносно стабільне розширення ринку.

З економетричної точки зору індикатор щільності страхування можна інтерпретувати як проксі-показник еластичності попиту на страхові послуги за доходом і макроекономічною кон'юнктурою. Більш висока волатильність показника в Україні порівняно з країнами Євросони свідчить про вищу еластичність страхового попиту, тобто про сильнішу реакцію обсягів страхових премій на зміни економічної активності, доходів населення та рівня невизначеності. Це означає, що страховий сектор України перебуває на стадії ринку, що формується, де страхові витрати мають характер квазі-дискреційних і скорочуються або зростають швидше, ніж базові макроекономічні показники.

Натомість відносна стабільність індикатора у країнах Євросони вказує на нижчу еластичність попиту, що є типовою ознакою зрілих страхових ринків із високим рівнем проникнення страхування. У таких економіках страхові витрати мають більш інерційний характер і меншою мірою залежать від короткострокових коливань доходів, оскільки значна частка премій припадає на довгострокові та обов'язкові види страхування. Таким чином, різниця в еластичності відображає різні стадії розвитку ринків: для України – фазу структурного становлення

з високою чутливістю до шоків, тоді як для країн Єврозони – фазу зрілості з відносно стабільною траєкторією попиту на страхові послуги.

Отже, порівняльний аналіз чотирьох індикаторів засвідчує, що рівень розвитку страхування в Україні залишається суттєво нижчим, ніж у країнах Єврозони, що відображає нижчий рівень концентрації, проникнення, щільності й збитковості страхування, меншу платоспроможність населення та вищу чутливість ринку до макроекономічних шоків. Водночас більш волатильна динаміка українських показників свідчить про стадію структурної трансформації ринку страхування, тоді як у країнах Єврозони домінує еволюційний, стабільний характер розвитку страхового сектору.

3. Інтегральний показник оцінювання розвитку ринку страхування

Для оцінки розвитку ринку страхування доцільно застосувати інтегральний показник, який дозволяє комплексно враховувати різні аспекти ринкової динаміки. Використання інтегрального показника забезпечує системний підхід, дозволяє узагальнити різномірні показники (концентрацію, проникнення, щільність та збитковість страхування) в єдину числову й лінгвістичну характеристику та спрощує порівняння стану ринку страхування України з ринками країн Єврозони. Такий підхід підвищує аналітичну наочність, дозволяє виявляти тенденції розвитку та приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо розвитку ринку страхових послуг.

Для системності та порівняльного аналізу стану ринку страхування України щодо ринків країн Єврозони пропонується застосувати інтегральний показник стану ринку страхування. Розрахунок інтегрального показника здійснюється шляхом узагальнення оцінок окремих індикаторів (коефіцієнтів, показників), що характеризують стан розвитку ринку страхування. Кількість індикаторів для розрахунку загального інтегрального показника дорівнює N . Для забезпечення доступності та порівняльності даних до складу запропонованого інтегрального показника включено три основні показники: концентрації страхування, проникнення страхування й збитковості страхування.

Для кожного індикатора, відповідно його значенню й визначених діапазонів, присвоюється оцінка в балах за п'ятибальною шкалою від

1 до 5, що забезпечує уніфіковану оцінку та порівняння показників ринку страхування України з аналогічними показниками країн Єврозони. Шкала оцінювання побудована таким чином, що вищий бал відповідає більш сприятливому стану розвитку ринку страхування.

Отримані результати оцінювання окремих індикаторів дозволяють здійснити їх подальше узагальнення. З метою формування комплексної характеристики стану розвитку ринку страхування України та забезпечення можливості порівняльного аналізу з країнами Єврозони доцільно перейти до розрахунку інтегрального показника, який агрегує значення всіх досліджуваних коефіцієнтів. Для узагальнення отриманих оцінок за окремими індикаторами інтегральний показник визначається за такою формулою:

$$K = \frac{\sum_{n=1}^N B(k)_n}{N \cdot \max B(k)} 100 \quad (1)$$

де, K – інтегральний показник розвитку ринку страхування;

N – кількість індикаторів;

$B(k)_n$ – присвоєний бал n індикатору.

Для підвищення зрозумілості та практичної значущості отриманих результатів розрахований інтегральний показник стану розвитку ринку страхування доцільно переводити у лінгвістичні категорії стану розвитку ринку (критичний, небезпечний, нормальний, оптимальний і високий) (форм. 2).

$$K = \begin{cases} \text{критичний стан розвитку, } K \in [0; 0,2) \\ \text{небезпечний стан розвитку, } K \in [0,2; 0,4) \\ \text{нормальний стан розвитку, } K \in [0,4; 0,6) \\ \text{оптимальний стан розвитку, } K \in [0,6; 0,8) \\ \text{високий стан розвитку, } K \in [0,8; 1] \end{cases} \quad (2)$$

Така трансформація забезпечує необхідну наочність та зручність інтерпретації, оскільки дозволяє швидко оцінити загальний стан ринку страхування без занурення у числові значення кожного окремого показника (індикатора чи коефіцієнта). Використання лінгвістичних категорій також сприяє уніфікованому порівнянню ринку страхування України з ринками інших країн, підвищує наочність аналітичних висновків і полегшує прийняття стратегічних управлінських рішень.

Розрахований інтегральний показник порівнюється з аналогічними показниками країн Євразії для оцінки поточного стану розвитку ринку страхування.

Обчислення загального інтегрального показника розпочинається з розрахунків індексаторів й визначення їх діапазонів для визначення відповідних балів.

Для індикатора концентрації ринку страхування пропонується використовувати діапазон від 0 до 8 страховиків на 1 млн населення. Визначення діапазону ґрунтується на середньому значенні коефіцієнта концентрації в країнах Євразії, яке становить 4 страховика на 1 млн населення. Максимальне значення коефіцієнта прийнято подвоєним (8 страховиків), що дозволяє відобразити потенційні коливання ринку України. Діапазон значень розділено на 5 інтервалів для присвоєння балів, розмір одного становить: $8 / 5 = 1,6$ (табл. 4).

Пропонується застосовувати діапазон значень індикатора проникнення страхування від 0 до 0,10, на відміну від рекомендованого в Україні значення до 0,12 [3, с. 76]. При визначенні зазначеного діапазону враховано середньоарифметичне значення коефіцієнта у країнах Євразії, яке становить 0,05. Максимальне значення діапазону прийнято подвійним від середньоарифметичного – 0,1, а мінімальне – 0. Для присвоєння оцінок за п'ятибальною шкалою діапазон було рівномірно поділено на п'ять інтервалів: $0,10 / 5 = 0,02$. Відповідно, кожному інтервалу відповідає певний бал, що дозволяє формалізовано оцінювати рівень проникнення страхування в Україні та порівнювати його з показниками країн Євразії (табл. 4).

Для індикатора збитковості страхування пропонується використовувати діапазон від 0 до 1. Для визначення оцінок за п'ятибальною шкалою діапазон рівномірно поділено на п'ять інтервалів: $1 / 5 = 0,2$. (табл. 4).

На основі визначених діапазонів значень та шкал оцінювання здійснено розрахунок показників концентрації, проникнення та збитковості страхування для України та країн Євразії за 2020-2024 рр. Для кожного фактичного значення індикатора відповідно до встановлених інтервалів було присвоєно оцінку за п'ятибальною шкалою.

Результати розрахунків узагальнено в табл. 4, яка відображає фактичні значення показників та відповідні їм бали, що дозволяє здійс-

нити їх подальше агрегування для визначення інтегрального показника стану ринку страхування. Підсумковий рядок табл. 4 містить сумарну кількість балів за всіма індикаторами для кожного року, що є основою для подальшого розрахунку інтегрального показника та визначення лінгвістичної оцінки стану розвитку ринку страхування України у порівнянні з країнами Євросони.

Таблиця 4

Розрахунок кількості балів індикаторам концентрації і проникнення ринку страхування

Значення індикатора концентрації ринку страхування											
Кількість балів	діапазон	в Україні					в країнах Євросони				
		2020	2021	2022	2023	2024	2020	2021	2022	2023	2024
1	[0; 1,6)										
2	[1,6; 3,2)			3,1							
3	[3,2; 4,8)		3,8		3,2		4,1	4,5	4,5	4,4	4
4	[4,8; 6,4)	5									
5	[6,4; 8]										
Присвоєний бал		4	3	2	3		3	3	3	3	3
Значення індикатора проникнення ринку страхування											
Кількість балів	діапазон	в Україні					в країнах Євросони				
		2020	2021	2022	2023	2024	2020	2021	2022	2023	2024
1	[0; 0,02)	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01					
2	[0,02; 0,04)										
3	[0,04; 0,06)						0,05	0,05	0,05	0,04	0,05
4	[0,06; 0,08)										
5	[0,08; 0,10]										
Присвоєний бал		1	1	1	1	1	3	3	3	3	3
Значення індикатора збитковості страхування											
Кількість балів	діапазон	в Україні					в країнах Євросони				
		2020	2021	2022	2023	2024	2020	2021	2022	2023	2024
1	[0; 0,2)										
2	[0,2; 0,4)	0,33	0,36	0,33	0,36						
3	[0,4; 0,6)					0,49					
4	[0,6; 0,8)						0,73	0,70	0,75		0,78
5	[0,8; 1]									0,83	
Присвоєний бал		2	2	2	2	3	4	4	4	5	4
Кількість балів		7	5	5	6		10	10	10	11	10
Інтегральний показник		0,47	0,33	0,33	0,40		0,67	0,67	0,67	0,73	0,67

Джерело: розраховано автором

Аналіз динаміки показників за 2020-2024 рр. свідчить про нестійку траєкторію розвитку ринку страхування України. Загальна кількість балів знизилася, що вказує на погіршення інтегральної оцінки стану ринку. Найбільш стримуючим фактором розвитку є стабільно низький рівень проникнення страхування, який протягом усього періоду відповідає мінімальній оцінці. Водночас показник концентрації демонструє коливання, що відображає структурні зміни на ринку, а рівень збитковості має тенденцію до поступового зростання, що також негативно впливає на загальну оцінку.

На відміну від України, у країнах Єврозони сумарна кількість балів залишається стабільно високою (10-11 балів), що свідчить про більш зрілий та збалансований розвиток страхових ринків. Отже, отримані результати підтверджують наявність суттєвого розриву у рівні розвитку ринку страхування України та країн Єврозони і обґрунтовують необхідність подальшого розрахунку інтегрального показника для узагальнюючої оцінки його стану.

Результати інтерпретації інтегрального показника свідчать, що стан ринку страхування України впродовж досліджуваного періоду характеризується нерівномірною динамікою. Зокрема, у 2020 та 2023 роках значення інтегрального показника відповідає нормальному стану розвитку ринку страхування, що свідчить про відносну збалансованість основних параметрів його функціонування.

Водночас у 2021-2022 роках зафіксовано погіршення інтегральної оцінки, що відповідає критичному стану розвитку ринку страхування України, який характеризується послабленням окремих ключових показників ринку, насамперед низьким рівнем проникнення страхування та менш сприятливими структурними параметрами. Така динаміка відображає підвищену чутливість ринку страхування України до макроекономічних і інституційних чинників.

На відміну від цього, ринок страхування країн Єврозони упродовж усього періоду 2020-2024 рр. демонструє стабільно високі значення інтегрального показника, що відповідають оптимальному стану розвитку ринку страхування. Це свідчить про його структурну зрілість, більш високий рівень проникнення страхування та збалансованість основних функціональних характеристик.

Порівняльний аналіз підтверджує наявність суттєвого розриву в рівні розвитку страхових ринків, що зумовлює необхідність подальшого вдосконалення механізмів функціонування ринку страхування України.

Отримані результати свідчать про необхідність спрямування державної та регуляторної політики на підвищення рівня проникнення страхування, стимулювання конкуренції та зміцнення фінансової стійкості страховиків, що має стати ключовою передумовою переходу ринку страхування України до більш високих траєкторій розвитку.

4. Висновки

Узагальнюючи результати проведеного дослідження, слід зазначити, що здійснений порівняльний аналіз ключових індикаторів розвитку ринку страхування України та відповідних показників країн Єврозони підтвердив наявність суттєвих відмінностей у траєкторіях їх функціонування. На відміну від страхових ринків країн Єврозони, для яких характерні відносна стабільність, структурна збалансованість і високий рівень інституційної зрілості, ринок страхування України перебуває на стадії структурної трансформації, що проявляється у скороченні кількості страховиків, зміні параметрів концентрації та поступовій адаптації до оновлених регуляторних вимог.

Обґрунтовано доцільність використання удосконаленого індикатора концентрації ринку страхування, який враховує співвідношення кількості страховиків і чисельності населення, що забезпечує підвищення аналітичної коректності оцінювання рівня насиченості ринку інституційними учасниками та доступності страхових послуг. Проведені розрахунки засвідчили, що визначальним чинником структурних змін на ринку страхування України стали трансформації законодавчого та регуляторного середовища, вплив яких виявився більш суттєвим, ніж наслідки пандемії COVID-19.

З метою комплексного оцінювання стану ринку запропоновано інтегральний показник розвитку ринку страхування України, який базується на сукупності коефіцієнтів концентрації, проникнення та збитковості страхування. Використання бальної шкали та стандартизованих інтервалів значень забезпечує наочність результатів, підвищує об'єктивність міждержавних порівнянь і формує аналітичне підґрунтя

для визначення тенденцій розвитку страхового ринку. Перевагами запропонованого інтегрального показника є використання відкритих статистичних джерел, гнучкість структури, що дозволяє враховувати вплив сучасних викликів, а також доступність інтерпретації для широкого кола користувачів, включаючи невідготовлених споживачів страхових послуг.

Встановлено, що, незважаючи на важливу роль ринку страхування у забезпеченні економічної стабільності та післявоєнного відновлення України, він перебуває на етапі активної інституційної та функціональної трансформації, що потребує подальшого вдосконалення регуляторної політики та підвищення ефективності діяльності страховиків.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з необхідністю поглибленого аналізу впливу інституційних і поведінкових чинників на функціонування страхового ринку, зокрема практик здійснення страхових виплат і особливостей використання страхових механізмів у межах фінансово-промислових груп, фінансової грамотності населення. Крім того, доцільним є застосування економетричних підходів, зокрема моделі лог-еластичності, для формалізації залежності показників розвитку страхування від макроекономічних факторів, що дозволить підвищити обґрунтованість прогнозування та ефективність управлінських рішень у сфері страхування.

Список літератури:

1. Банк даних. *Державна служба статистики України* : вебсайт. URL: <https://stat.gov.ua/uk/explorer?md5=22fb4077f27cf51088adc40eb6e2caec> (дата звернення: 17.02.2025).
2. Демографічна статистика та географічний розподіл. 2023. URL: https://dtm.iom.int/sites/g/files/tmzbd11461/files/reports/FINAL%20Ukraine%20Population%20Snapshot%20Report%20May%202023_ENG-UKR.pdf (дата звернення: 17.02.2025).
3. Журавка О. С., Бухтіарова А. Г., Пахненко О. М. Страхування : навчальний посібник. Суми : Сумський державний університет, 2020. 350 с.
4. Макроекономічні показники. Валовий внутрішній продукт. *Національний банк України* : вебсайт. URL: https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fbank.gov.ua%2Ffiles%2Fmacro%2FGDP_y.xlsx&wdOrigin=BROWSELINK <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/> (дата звернення: 17.02.2025).
5. Мельник, Т. А. Перспективи євроінтеграції та розвитку страхування в Україні. *Концептуальні підходи та механізми стимулювання розвитку*

соціально-економічних систем та суб'єктів ринку : монографія / за заг. ред. Н.В. Шандової. Херсон : Вишемирський В. С., 2023. С. 189-206. URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/14611> (дата звернення: 17.02.2025).

6. Офіційний курс гривні щодо іноземних валют. *Національний банк України* : веб-сайт. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/exchangerates/> (дата звернення: 17.02.2025).

7. Показники діяльності учасників ринку небанківських фінансових послуг. *Національний банк України* : веб-сайт. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#6> (дата звернення: 17.02.2025).

8. Про страхування : Закон України від 18 листопада 2021 р. № 1909-IX. Редакція від 20.06.2024 р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text> (дата звернення: 17.02.2025).

9. Gross domestic product and expenditure components. *European Central Bank* : website. URL: <https://data.ecb.europa.eu/publications/macroeconomic-and-sectoral-statistics/3030633>

10. Insurance corporations data and reporting. *European Central Bank* : website. URL: https://www.ecb.europa.eu/stats/pdf/money/ic/ecb.icd_overview_tables.en.pdf?3abd5cdb042bea91a6454a89dff95db7

11. Insurance corporations. Non-bank financial corporations. Premiums, claims & expenses of insurances. *European Central Bank* : website. URL: <https://data.ecb.europa.eu/publications/non-bank-financial-corporations/3030654>.

References:

1. State Statistics Service of Ukraine. (2025). Bank danikh [Database]. Available at: <https://stat.gov.ua/uk/explorer?md5=22fb4077f27cf51088adc40eb662caec> (in Ukrainian).

2. International Organization for Migration. (2023). Demografichna statystyka ta heohrafichnyy rozpodil [Demographic statistics and geographic distribution]. Available at: https://dtm.iom.int/sites/g/files/tmzbd1461/files/reports/FINAL%20Ukraine%20Population%20Snapshot%20Report%20May%202023_ENG-UKR.pdf (in Ukrainian).

3. Zhuravka O. S., Bukhtiyarova A. H., & Pakhnenko O. M. (2020). Strakhuvannya [Insurance]: navchalnyy posibnyk. Sumi: Sumskyi derzhavnyi universytet. 350 p. (in Ukrainian).

4. National Bank of Ukraine. (2025). Makroekonomichni pokaznyky. Valovy vnutrishnii produkt [Macroeconomic indicators. Gross domestic product]. Available at: https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fbank.gov.ua%2Ffiles%2Fmacro%2FGDP_y.xlsx&wdOrigin=BROWSELINK (in Ukrainian).

5. Melnyk T. A. (2023). Perspektivy yevrointehratsiyi ta rozvytku strakhuvannya v Ukrayini [Prospects of European integration and development of insurance in Ukraine]. *Kontseptualni pidkhody ta mekhanizmy stymulyuvannya rozvytku sotsialno-ekonomichnykh system ta sub'yektiv rynku* [Conceptual approaches and mechanisms for stimulating the development of socio-economic systems and mar-

ket entities]; monografiya / za zah. red. N. V. Shandovoyi. Kherson: Vyshemyrskyi V. S., pp. 189-206. Available at: <https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/14611> (in Ukrainian).

6. National Bank of Ukraine. (2024). Ofitsiynyi kurs hryvni shchodo inozemnykh valyut [Official exchange rate of the hryvnia against foreign currencies]. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/markets/exchangerates/> (in Ukrainian).

7. National Bank of Ukraine. (2024). Pokaznyky diyalnosti uchasnykiv rynku nebankivskykh finansovykh posluh [Activity indicators of non-bank financial market participants]. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#6> (in Ukrainian).

8. The Law of Ukraine of November 18, 2021 № 1909-IX «On insurance». (2021, November 18). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>

9. European Central Bank. (2025). *Gross domestic product and expenditure components*. Available at: <https://data.ecb.europa.eu/publications/macroeconomic-and-sectoral-statistics/3030633>

10. European Central Bank. (2025). *Insurance corporations data and reporting*. Available at: https://www.ecb.europa.eu/stats/pdf/money/ic/ecb.icd_overview_tables.en.pdf?3abd5cdb042bea91a6454a89df95db7

11. European Central Bank. (2025). *Insurance corporations. Non-bank financial corporations. Premiums, claims & expenses of insurances*. Available at: <https://data.ecb.europa.eu/publications/non-bank-financial-corporations/3030654>